

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 22.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 10. juni 1944.

Bladid verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárid

18. árg.

M. A. Jacobsen bókaaverði

og

**J. Dahl próstur
deyðir.**

Næstan í einum koma boðini, at
M. A. Jacobsen og J. Dahl eru
deyðir.

Vit kunnu uttan at gera ov
nógv av siga, at tveir vitar í feroyskum andaligum lívi eru slókn-
aðir.

Tvey lið eru komin á hin feroyska mentunnargardin, (ið hugaðir menn fóru at laða), og tað skulu vera dognamenn, ið laða tey skulu uppafur.

Báðir vóru menn við kanska ymiskum livsáskoðanum og hugsjónum; men báðir vóru um sama tætt og høvdu sama mál: at menna okkara fámentu fólk andaliga, fjálga og næra um tey andaliga og máls-
ligu virði, vit eiga, og skapa og útbúgva eitt andaligt liv á feroyskum botni og við feroyskum dæmi. —

Av rættum kunnu vit ti kalla hesar báðar menn slóðbrótarar og ruddingarmenn, samtíðis sum teir eisini vóru utargarðsmenn, ið vildu livga og verja um tær plantur, ið liv og gróður sótu í.

Okkara menntun er í byrjan, nælir og nógv liggur enn í haga, og teir menn, ið undan hava gingið, hava haft møðsamt, lønaleyst og mangan takkaleyst starv. M. A. Jacobsen og J. Dahl, ið nú farnir eru, hava verið uppi í hesum undangongulíði, ið tjóðin hevur allar orsekir til um ikki fyrrrenn á gravarbakkanum at virða og heiðra.

M. A. Jacobsen var litid skapandi maður, hansara starv lá í sayningini, at savna saman og fjálga um sum vit hava nevnt — alt tað, ið fáur gav ans og lá og sepladist og fór at forfjónast.

Søkti um landið, og har hann ikki kundi koma til sjálvur, setti hann aðrar at arbeiða, eggjaði til at sóknast og finna fram andaligar gripir, sum vit ikki góvu okkum far um, og tí brátt fóru at verða mistir. Gav tí so snið og skapilsi og legði tað aftrat øðrum, vit høvdu funnið.

Hann var eisini málmaður við lit. Vaxin upp í høvudsstaðnum, har spillan í málinum sjálvandi mátti kennast mest, og har ringast mátti vera at fóta sær og koma aftur á beint, vóru oyra og mál-sansur so gløgg, at tað vóru fáir í Føroyum, ið skrivaðu reinari og meira vælljóðandi prosa enn hann. Tær stuttsegur, hann hevur týtt, eru málsliga ein lystur at lesa.

Tann, ið hevur haft ta gleði at kenna hann og hitta hann av og á, kendi, at tað buði ein fin og skiljandi sál í hesum stilla, dæmliga manni. Dugdi væl í samrøðum at finna fram tað, ið hevði eins huga og hevði tær gávur hóliga at siga nøkur vitug orð um eitt evni, vegleiða tann yngra og eggja til at halda áfram.

Tað vóru fjálgingar — og umvælingargávur, ið altíð komu til sjóndar. —

J. Dahls virki hevur ivaleyst verið stórfringari og meira umfatandi enn hjá øðrum øðrum manni í Føroyum.

Hann var nógv uppi í feroyskum frigeringarstarvi serliga í yngra árum, yrkti fosturlandssangir og hevur starvast við málið lika til tað síðsta; men har, ið J. Dahl próstur hevur lagt sitt mesta yrki, og har hansara størsti týðningur má mekast, er á tí religiøsa umhvørvinum. Har hevur hann, innanfyri kirkjuna, sett grund á móðurmálinum, ið seinri slektir hava at byggja á. Biblíutýðing, lestrabók og aðrar religiøsar skriftir verða tann varði, ið stendur aftan á próstin.

Prósturur var bórin málmaður, hansara røður og prædikur vóru so lýtaleyssar, sum eingin maður kundi gera tær. Hann hevði fyri uttan evnini fyri nýskapan serligar gávur til at hava goymt orð og máliskur, sum livdu hjá teim gomlu. Og hetta hevur gjørt hansara religiøsa mál livandi og ríkt og heims-

ligt. Og so fyri uttan tað eru málformurin og málljóðið hábærslig og hátíðarlig, sum vit altíð vilja hava, at tað skal vera, ið vit virða, tilbiðja og halda heilagt.

Men tað er ikki bara ein religiøs málsligur búni, eitt stásiligt plagg, ið J. Dahl próstur hevur givið Føroya fólk.

I týðingunum er altíð tað djúpa religiøsa lagið komið fram — um vit kunnu siga stigið, hjartaslátturin, tað ið altíð má merkjast, um vit skulu umseta tað, ið ein háborin andi hevur lagt frá sær.

Og í hansara upprunaligu skriftum, tær hann sjálvur hevur skrivað, hevur altíð kenst ein sterkur hóligur andi, so vit hava altíð kent, at ein manna sál við livandi kenslum var aftan fyri.

Hóast kunnigur við og kanska ávirkaður av útlenskum religiøs-um rørsrum, so kemur altíð fram ávirkanin frá og tokkin til gamlan feroyskan guðsóttu.

Henda stilla, tryggja virðingin fyri tí heilaga, óskiljandi, sum gav guðstrúnni hjá okkara forfedrum eina glæmu av djúpari tilbiðjan og at kenna seg lítlan, men tó tryggan í hondum Guðs.

Allar tjóðir kenna sakn og harmast, tá ið góðir menn verða ryktir burtur; men størst má saknið kennast hjá smáum tjóðum, ið fáar eiga. Og væl kunnu vit taka undir við J. H. O. Djurhuus í minningaryrkning hansara eftir M. A. Jacobsen: «at har ljós eru fá undir lágari lón, sæst gjølla, tá eitt av teim slókpæra.

Og nú slóknadu tvey, at siga í senn.

Martin Joensen.

Feskfiskiskap- urin.

I seinastum hava fleiri feroysk skip verið úti fyri øðiligum »Bummtúrur« á bretskum marknað.

Tað er tíværri ikki ókent, at tilíkt kann henda, men so galið sum nú hevur verið »slag« í »slag«, er neyvnan spurt fyrr.

Ein kann ikki lata vera at hugsa um hetta, og hvat ávirkan tað hevur á okkara samfelag. Hvat hava vit at vænta okkum. Vit verða útarmaðir. Tann peningur, ið inn er vunnin fer út aftur sum vatnið eftir ánni — og sæst ikki aftur.

Islendingar og ein ómøguligur marknaður slúka okkara pening. Hann fer sum í eitt botnaleyst kar.

Hetta ásnannar mangur maður, og tað er ein veruleiki, at vit standa fyri at fara út í eitt óferi, sum vit valla koma at klára okkum burtur úr, um vit ikki í tíð fáa eyguni upp og hálða um á annan bóg.

Tað hevur verið nógv talað og skrivað um, at okkum tervar tíð, arhóskandi veiðufør og -amboð, og tað er tíværri alt ov sattu.

Høvuðsparturin av okkara færum hava verið nýtt til farmasigling við feskum fiski í øll hesi kriggsárin, so tað nær um er vordíð ein vana-sak fyri Føroyingar at nýta henda hátt sum høvuðsstuðul fyri øllum vinnulivi her á landi. Teir vilja neyvnan sleppa hesum vinnuhátti, fyrrrenn tann beiski sannleikin ger seg galdandi, og ein keld hond slær til og visir á, at nú gongur hetta ikki longur.

Okkara »højkonjunktur« eru við at kámost burtur í tí álvarsama veruleika, at vit keypa ovdýrt og vinna alt ov litid — ja, yvirkeður noyðast at taka tap, tá ið saman um kemur.

Hvussu loingi tola vit hetta. Tað skal ikki so nógv til, um gongdin skal verða tann, sum mangur reiðari hevur ásnannað. Tað skal ikki so nógv til áðrenn okkara samfelagsfíggarstøða visir eitt bilætt, sum vil loypa kvækk í.

Sum áður nevnt — høvuðsparturin av okkara færum verða nýtt sum flutningsfær, burtursæð frá trolarunum og øðrum fáum øðrum sum royna at veida sjálvi. Tíverri visir tað seg eisini, at menn eru trekir við at fara undir at veida sjálvir, sjálvt um teir hava líkindi til tess.

Men neyðin vil skjótt læra okkum, at vit megu sleppa teirri »behagilighete« at flyta fisk fyri aðrar og yvirhevar »risikera« okkara egnu virðir. Latum okkum ikki vaða ov langt út. Kunnu vit ikki finna aðrar útvegir — eitt hollari grundarlag fyri okkara vinnulivi.

Tey av okkara færum, ið hava líkindi, fyri at halda áfram við at veida sjálvi eru eitt munagott »aktiv«. Men nýtist okkum nú bert einans at lýta á feskfiskin sum exportveru. Hvussu er vordíð við saltfiskinum. Var tað ikki beint, at kanna meguleikan nú, fyri at komi inn á meiri fjølbroyttar leiðir, sum kundi tryggja okkum eitt betri úrslit úr okkara høvuðsvinnu.